

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1916 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande författningar rörande jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit.

I en inom andra kammaren väckt, till bankoutskottets behandling hänvisad motion nr 118 hava herr *Westerström* jämte fyra andra av kammarens ledamöter hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande författningar rörande jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, att godkänd jordbrukskassa inom ett område, där en centralkassa ej samtidigt med eller högst $\frac{1}{2}$ år senare än jordbrukskassan kunde träda i verksamhet, erhöles tillåtelse att bliva ansluten till någon redan konstituerad centralkassa utom dess område».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Sedan frågan om jordbrukskreditens ordnande varit föremål för nästlidet års riksdags prövning och beslut, har Kungl. Maj:t bland annat den 18 juni 1915 utfärdat erforderliga författningar angående jordbrukskrediten.

Enligt dessa författningar skall jordbrukskrediten ordnas genom ett system av dels lokala jordbrukskassor samt dels för högst 3 län gemensamma centralkassor.

Visserligen innebär den sålunda beslutade organisationen av jordbrukskrediten, att jordbrukskassorna skola kunna verka fullt självständiga, men man torde dock ha utgått från, att jordbrukskassa först genom inordnandet på närmare angivet sätt under en centralkassa vinner den styrka och bärighet, som utgör förutsättningen för att den till fullo skall kunna fylla sitt viktiga ändamål.

Det torde också kunna antagas, att benägenheten att bilda dylika jordbrukskassor å avlägsnare orter, där avstånd och kanske även andra omständigheter utgöra mer eller mindre verkliga hinder för ett dylikt företag, kommer att taga ett ofördelaktigt intryck därav, att man ej med någorlunda visshet kan förutse, att så många dylika jordbrukskassor

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 8 saml. 13 häft. (Nr 18.)

skola kunna uppstå inom skälig tid, att de uppgå till det för bildande av en centralkassa enligt gällande författning erforderliga antalet av tio.

Den omständigheten, att centralkassans verkningskrets blivit på ovan angivet sätt begränsad till visst antal län, kan således understundom komma att utgöra hinder för att jordbrukskassor skola inom en närmare tid kunna komma i åtnjutande av förmånen att inrangeras under en centralkassa. Det vill synas, som om här föreläge en lucka, vilken det är alla skäl att fylla, därest man icke vill underlåta att på allt sätt gagna och understödja den rörelse till jordbrukets fromma, varom här är fråga.

Ett sätt att råda bot på den ifrågavarande olägenheten vore, att riksdagen ville besluta sådan ändring i gällande författningar rörande jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit, att godkänd jordbrukskassa inom ett område, där en centralkassa ej samtidigt med eller högst $\frac{1}{2}$ år senare än jordbrukskassan kunde träda i verksamhet, erhöles tillåtelse att bliva ansluten till någon redan konstituerad centralkassa utom dess område.

Såsom ytterligare skäl till nu berörda förändring i ifrågavarande författning vilja vi anföra följande.

Centralkassans förvaltningskostnader bliva nämligen givetvis lägre i förhållande till penningomsättningen ju flera lokala jordbrukskassor, som den omsluter. Det erfordras författningsenligt blott tio stycken centralkassan underordnade jordbrukskassor såsom villkor för den förras godkännande från det allmännas sida. Men ett så ringa antal lokala kassor torde ej i allmänhet kunna bereda centralkassan såsom länsförmedlingsanstalt och genom utlåning av sparkassemedel tillräcklig existensmöjlighet. Säkerligen lära ett flerdubbelt antal lokala kassor behöva vara anslutna till varje centralkassa för att trygga den senares bärighet. I Tyskland utgör motsvarande siffra ofta 300 och därutöver. Att få t. ex. 40 à 50 lokala kassor i verksamhet inom ett område, som omfattade ett par eller högst 3 län, skulle sannolikt taga åratal i anspråk. Under sådana förhållanden bleve det en fördel för såväl en redan verksam centralkassa som en nybildad ensamstående lokal jordbrukskassa utom den förras område att erhålla tillstånd till att *tillsvidare* ansluta sig till den närmast befintliga centralkassan. Centralkassan skulle vinna i styrka, jordbrukskassan åter erhålla det stöd, varförutan den ej kunde utveckla eller kanske ens driva sin rörelse. Varje sätt att befordra denna unga lovande verksamhet och varje medel till främjande av dess utveckling bör därför enligt vår mening omsorgsfullt beaktas och tillvaratagas.»

Såsom i motionen erinras, var frågan om jordbrukskreditens ordnande föremål för nästlidet års riksdags prövning och beslut. Sedan riksdagen bifallit av Kungl. Maj:t framlagda propositioner i ämnet, har Kungl. Maj:t den 18 juni 1915 utfärdat dels särskilda kungörelser angående godkännande från det allmännas sida av vissa jordbrukskassor och av vissa centralkassor för jordbrukskredit dels ock åtskilliga andra därmed sammanhängande kungörelser och författningar; och hava samtliga dessa trätt i kraft den 1 januari innevarande år.

Enligt gällande författningar skall, såsom också motionärerna erinra, jordbrukskrediten ordnas genom ett system av dels lokala jordbrukskassor och dels centralkassor, gemensamma för högst 3 län. Nu föreslås sådan ändring i gällande bestämmelser, att godkänd jordbrukskassa inom ett område, där en centralkassa icke kan samtidigt med eller högst ett halvt år senare än jordbrukskassan träda i verksamhet, skulle erhålla tillåtelse att bliva ansluten till någon redan konstituerad centralkassa utom dess område.

Att redan nu så kort tid efter det gällande bestämmelser i ämnet börjat tillämpas och innan någon erfarenhet i avseende å dem vunnits däri vidtaga några förändringar, synes utskottet icke vara lämpligt. Icke heller lärers vad av motionärerna anförts innefatta tillräckliga skäl för genomförande av en förändring i motionens syfte. Under sådana förhållanden har utskottet för sin del icke kunnat biträda motionärernas förslag.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 118 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1916.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna, Trapp, Gustafsson, Wickman*, friherre *Langenskiöld, Roos, Montgomery* och *Östling* samt

av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd, Vahlquist, Söderberg* i Stockholm, *Olsson* i Blädinge, *Kristensson, Söderberg* i Hobbarn, *Berg* i Munkfors och *Jonsson* i Hå.
